

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

*40 років стоматологічному факультету
Харківського національного медичного
університету*

ПИТАННЯ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ ТА КЛІНІЧНОЇ СТОМАТОЛОГІЇ

*Збірник наукових праць
Випуск 13*

**МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ З
МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ
«АКТУАЛЬНА СТОМАТОЛОГІЯ. НАУКА, ПРАКТИКА, ПЕ-
ДАГОГІКА» З НАГОДИ 40-РІЧНОГО ЮВІЛЕЮ СТОМАТО-
ЛОГІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ ХАРКІВСЬКОГО НАЦІО-
НАЛЬНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
Харків, 23 листопада 2018 р.**

Харків
2018

УДК 616.31 (081/082)

ББК 56.6

П 35

Редакційна колегія: проф. Є.М. Рябоконт (відповідальний редактор), ас. Б.Г. Бурцев (відповідальний секретар.), проф. С.М. Григоров, проф. Г.Ф. Катурова, проф. Р.С. Назарян, доц. В.В. Ніконов, проф. Г.П. Рузін, проф. І.І. Соколова, проф. І.В. Янішен

Рецензенти: професор А.В. Самойленко – зав. каф. терапевтичної стоматології ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України»; професор В.І. Гризодуб – зав. каф. ортопедичної стоматології № 1 Харківської медичної академії післядипломної освіти МОЗ України.

Питання експериментальної та клінічної стоматології: Зб. науч. праць. – Вип. 13. / Редкол.: Є.М. Рябоконт (відп. ред.) та ін.; МОЗ України, Харк. нац. мед. ун-т. – Х.: ФОП Бровін О.В., 2018. – 190 с. ISBN 978-617-7555-93-2

Затверджений та рекомендований до видання Вченою радою Харківського національного медичного університету (протокол № 11 від 15.11.2018 р.)

Збірка наукових праць присвячена 40-річчю стоматологічного факультету Харківського національного медичного університету. У ній представлені матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю «Актуальна стоматологія. Наука, практика, педагогіка» з нагоди 40-річного ювілею стоматологічного факультету Харківського національного медичного університету (23 листопада 2018 р.). Збірка включає результати наукових досліджень по актуальних проблемах стоматології та щелепно-лицьової хірургії з різних країн. У випуск включені праці фахівців, які виконані на кафедрах стоматологічного профілю та суміжних дисциплін медичних ВНЗ і установ післядипломної освіти лікарів, а також в практичній охороні здоров'я. У них відбиті експериментальні, теоретичні і клінічні питання сучасної стоматології та щелепно-лицьової хірургії.

Автори виражають подяку за допомогу в публікації збірки ГО «Харківське обласне відділення Асоціації стоматологів України» (Президент – професор Є.М. Рябоконт)

ISBN 978-617-7555-93-2

УДК 616.31 (081/082)

ББК 56.6

© Харківський національний медичний університет, 2018

щелепи виготовленого протеза. Саме у такій послідовності і тільки при багаторазовому визначенні і усуненні базисно-альвеолярного ефекту можна досягти надійної фіксації і стабілізації повних знімних протезів на беззубих щелепах.

Література. 1. Богатов А.И. Особенности ортопедического лечения больных с полным отсутствием зубов при резкой атрофии альвеолярного отростка нижней челюсти /А.И. Богатов, В.М. Зотов //Соврем. ортопедич. стоматология. — 2005. — № 3. — С. 34–35. 2. Воронов А.П. Ортопедическое лечение больных с полным отсутствием зубов /А.П. Воронов, И.Ю. Лебедеко, И.А. Воронов. — М. : МЕДпресс-информ, 2006. — 320 с. 3. Зотов В.М. Повторное протезирование больных с полным отсутствием зубов на верхней и нижней челюсти и резко выраженной атрофией альвеолярного отростка нижней челюсти /В.М. Зотов //Соврем. ортопедич. стоматология. — 2005. — № 3. — С. 35–36. 4. Машейко І.В. Прогнозування набряків слизової оболонки порожнини рота як важливого фактору стабілізації повних знімних протезів /І.В. Машейко, П.Г. Герасимчук //Перша міжрегіон. наук.-практ. конф. «Стоматологія Придніпров'я», 11 жовтня. 2013 р., м. Дніпропетровськ. — Дніпропетровськ, 2013. — С. 85–86. 5. Мельничук Н.В. Анализ и перспективы использования энтропийных характеристик в восстановлении речевой артикуляции при полном съемном протезировании /Н.В. Мельничук, Н.М. Рожко, С.И. Мельничук //Валеология. Здоровье, болезнь, выздоровление. — 2013. — № 4. — С. 35–41. 6. Рожко М.М. Стоматологія /М.М. Рожко. — Київ : Медицина, 2013. — 872 с. 7. Саввиди К.Г. Методика повторного протезирования на беззубой нижней челюсти у пациентов пожилого и старческого возраста с неблагоприятными клиническими условиями протезного ложка /К.Г. Саввиди //Ин-т стоматологии. — 2008. — Т. 4, № 41. — С. 34–35. 8. Саввиди К.Г. Особенности психологии пациентов пожилого и старческого возраста с полной потерей зубов и выбор тактики ортопедического лечения /К.Г. Саввиди, Г.Л. Саввиди, К.Е. Ратников //Верхневолж. мед. журн. — 2012. — Т. 10, № 1. — С. 29–34. 9. Трезубов В.Н. Подготовка тканей протезного ложка перед ортопедическим лечением больных с полной потерей зубов, сопровождающейся выраженной атрофией альвеолярной части челюстей /В.Н. Трезубов, И.А. Галытин //Ин-т стоматологии. — 2009. — Т. 2, № 43. — С. 30–31. 10. Функціонально направленне протезування при повному вторичному відсутстві зубів /А.А. Марков, С.Ю. Мухлаєв, В.Л. Тен, В.С. Бочаров //Тихоокеан. мед. журн. — 2013. — № 1. — С. 91. 11. Effect of Palatal Surface Contouring Techniques on the Swallowing Function of / T. Abou-Elsaad, A. Habib, M. Elkhodary [et al.] // Life Science Journal. — 2010. — Vol. 7, Issue 4. — P. 114–118. 12. Rugoscopy: Human identification by computer-assisted photographic superimposition technique /R.B. Mohammed, R.G. Patil, V.R. Pammi [et al.] // Forensic Dent. Sci. — 2013. — Vol. 5 (2). — P. 90–95.

Yanishen I.V., Krychka N.V., Pogorila A.V. FIXATION AND STABILIZATION OF COMPLETE REMOVABLE DENTURES IN PATIENTS WITH COMPLETE ABSENCE OF TEETH.

Kharkiv National Medical University

Summary. Based on the results of clinical and experimental studies, the basal-tidal effect has been determined, which makes it possible to prevent an occurrence, to identify and eliminate the defects of stabilization of the prostheses at the stages of their manufacturing, which finally improves the quality of treatment for patients with edentulous jaws.

The proposed method of polymerization of polymethylmethacrylate is a good starting point for development of new methods of prosthetics which helps to solve the problems of fixation and stabilization of removable dentures on the prosthetic area of edentulous jaws, including the different degrees of atrophy on prosthetic areas.

Keywords: base-area effect, fixation, stabilization, plastic denture, polymerization.

УДК: 611.714.1.068. – 053.81/85

**Янішен І.В., Масловський О.С., Куліш С.А.
НОВИЙ ПРИСТРІЙ ДЛЯ КРАНІОМЕТРІЇ**

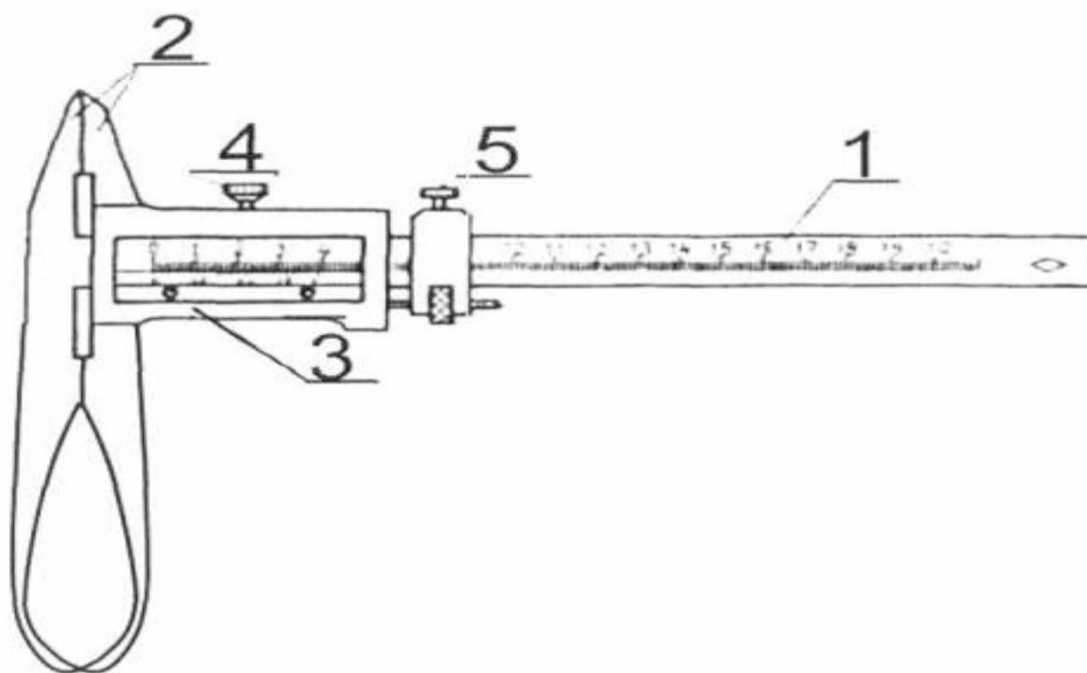
Харківський національний медичний університет, Україна

Ефективність ортодонтичного і ортопедичного лікування значною мірою залежить від правильної діагностики змін у зубо-щелепній системі, яка іноді є

дуже складною і не може бути проведена без спеціальних методів дослідження. Останнім часом виникла необхідність вивчення морфології лицевого черепа з метою розробки сучасних методів діагностики ортодонтичного і ортопедичного лікування. Аналізуючи сучасні методики проведення морфометричних досліджень голови та обличчя, ми приходимо до висновку про необхідність розробки методу діагностики, що дозволив би вивчати будову зубних рядів і їх співвідношення у сукупності з будовою лицевого черепа відносно системи координат, що були б загальними і співвідносилися б із параметрами щелеп [1].

На нашу думку, одним із засобів, який дозволив би в деякій мірі вирішити вищезазначене завдання, є розробка нового і удосконалення існуючого інструментарію для проведення краніологічних досліджень, який би дозволяв проводити необхідні вимірювання безпосередньо в стоматологічних клініках.

Інструментарій, який використовують в краніометрії, різноманітний. Частіше за все це циркулі та штангенциркулі. За допомогою названих пристроїв визначають подовжні та поперечні розміри черепа й окремих його кісток, дуги і окружності, величини кутів між площинами, які проходять через ті чи інші точки на черепі. Циркулі та штангенциркулі виготовляють на підприємствах медичного обладнання, у той час як координатні циркулі, гоніометри та мандибулометри виробляють в порядку індивідуального замо-

влення. Відомо, що найчастіше для вимірів в краніометрії використовують штангенциркуль [2].

Нами був запропонований пристрій для краніометрії, який може бути використаний для лінійних вимірів черепа та його структур [3]. Він має більш широкі функціональні можливості, ніж стандартний штангенцикуль, який використовують в краніометрії. Даний пристрій є найбільш близьким до нього за технічною суттю і результатом, який може бути досягнутий, тому його вибрано за прототип. В нашій розробці ми мали за мету розширити функціональні можливості штангенциркуля. Це вирішується тим, що на від-

міну від прототипу, який включає штангу з нанесеними діленнями в мм, губки, рухому рамку зі шкалою ноніуса до 0,01 мм, гвинт та затискач, в запропонованому нами пристрої для краніометрії частину губок, розташованих нижче штанги, виконують дугоподібно, опуклостями в протилежні сторони, з можливістю їх з'єднання при нульовому значенні ноніуса.

Пристрій для краніометрії зображено на кресленні. Він складається із штанги (1) з нанесеними діленнями в мм, губок (2), рухомої рамки (3) зі шкалою ноніуса, гвинта (4) та затискача (5). При цьому частину губок, розташованих нижче штанги, виконують дугоподібно, опуклостями в протилежні сторони, з можливістю їх з'єднання при нульовому значенні ноніуса. Відстань від штанги до з'єднання губок повинна бути не менше 150 мм. Зовнішній радіус вигину губок складає 25 мм. Внутрішній радіус губок складає 18 мм. Ширина губок зменшується від штанги до точки з'єднання до 3,5 мм. Краї губок загострюють під кутом 45°. Пристрій працює наступним чином: нерухому губку (2) фіксують на одній із крайніх точок вимірюваної відстані і притримують однією рукою, у той час як рухому губку (2) пересувають за допомогою рамки (3) зі шкалою ноніуса до протилежної точки анатомічної структури вздовж штанги (1). У протилежній точці рухому губку (2) фіксують за допомогою гвинта (4). У випадку необхідності виміру, який менше нанесених ділень, використовують затискач (5) та шкалу ноніуса рухомої рамки (3). Для зручності використання пристрій виготовляють із легких металів та сплавів.

Запропонований нами пристрій для краніометрії ми використовували при проведенні краніометричних досліджень на кафедрі ортопедичної стоматології ХНМУ [4].

Висновки. 1. Модифікація стандартного штангенциркуля, яку ми пропонуємо, не потребує значних витрат для його виробництва. 2. З допомогою запропонованого нами пристрою є можливість проводити краніометричні дослідження безпосередньо в клінічному залі без використання додаткового обладнання. 3. Запропонована нами конструкція штангенциркуля дозволяє вимірювати відстань між опуклими та увігнутими точками лобної та потиличної кісток, крилопіднебінних ямок, між буграми тім'яних кісток, тощо.

Література. 1. Бурых М. П. Клиническая анатомия мозгового отдела головы / М. П. Бурых, И. Е. Григорова. – Харьков, 2002. – 240 с. 2. Вовк Ю. Н. Клиническая анатомия головы / Ю.Н.Вовк – Луганск: Элтон-2, 2010. – 194 с. 3. Патент 103046 U Україна, МПК (2015.01) A61B5/00 G01B3/00). 4. Янішен І. В. Поширеність форм фізіологічного прикусу у людей з різними типами обличчя / І. В. Янішен, О. С. Масловський, С. А. Куліш // Сучасні погляди на актуальні питання теоретичної, експериментальної та практичної медицини: збірник наукових праць міжнародної науково-практичної конференції пам'яті професора В. П. Голика, Харків, 25 листопада 2016 р. / ХНМУ. – Харків, 2016. – С. 198–200.

Yanishen I.V., Maslovskii A.S., Kulish S.A. NEW DEVICE FOR CRANIOMETRY

Kharkiv national medical university, Ukraine

Summary. We proposed a craniometry device that can be used for linear measurements of the skull and its structures. It has broader functionality than standard calipers, which are used in craniometry. This device is the closest to its nature and the technical result to be achieved. In our development we have aimed to expand the functionality of calipers. Implementation sponges curved arcuately, distance from the

rod to the connection sponges, angle aggravation of sponges edges and their dimensions make it possible to measure the distance between convex and concave points of frontal and occipital bones, pterygopalatine fossa, between hillocks of parietal bone, and so on. Our device can be used for necessary craniometric measurements directly in the dental clinics. Our proposed device for craniometry we used during craniometric studies at the Department of Prosthodontics KhNMU.

Key-words: anthropometric indicators, morphometric studies of head and face, craniometric device.

УДК 616:314-089.28/29:616.9

Янішен І.В., Філатов І.В., Куліш С.А.

НОВИЙ АЛЬГІНАТНИЙ ВІДБИТКОВИЙ СТОМАТОЛОГІЧНИЙ МАТЕРІАЛ З ДЕКОНТАМІНАЦІЙНОЮ ЕФЕКТИВНІСТЮ

Харківський національний медичний університет, Україна.

Загальновідомо, що стоматологи і зубні техніки відносяться до групи підвищеного професійного ризику з приводу захворюваності на гепатит та СНІД, оскільки вони мають постійний контакт із кров'ю і слиною пацієнтів, в яких виявлена найбільша концентрація вірусів даних захворювань. Також вони можуть бути і причиною передачі інфекції через стоматологічні вироби від медичного працівника до пацієнта, і від пацієнта до пацієнта, що обумовлює актуальність проблеми знезараження стоматологічних виробів та стоматологічних матеріалів, з яких ці вироби створені. Основні напрямки у вирішенні даної проблеми – дезінфекція і стерилізація стоматологічних матеріалів або виробів з них перед передачею в зуботехнічну лабораторію, і розробка рецептур стоматологічних матеріалів, які мають деконтамінаційну властивість.

Метою нашого дослідження стала розробка нового вітчизняного альгінатного відбиткового стоматологічного матеріалу з деконтамінаційною ефективністю.

Нами було проведено вивчення ефективності існуючих способів дезінфекції відбитків і їх впливу на відбитки та гіпсові моделі. Базуючись на результатах цих досліджень нами була розроблена рецептура альгінатного відбиткового стоматологічного матеріалу з деконтамінаційною ефективністю. Матеріал включає, ваг. %: альгінат натрію (12,25-16,75), гіпс природний (9,5-19,5), діатомітову землю (60,5-61,5), натрій вуглекислий (1,95-2,05), натрій кремнефтористий Γ 0,55-0,65), пігмент зелений (0,03-0,13), пероксид (2,0), олію м'ятну (0,05), тальк мелений (5,22-5,32). Деконтамінаційний ефект забезпечує включення в рецептуру пероксиду К-30, який має бактерицидні властивості.

З метою оцінки ефективності знезаражування вивчали мікробіоценоз ротової порожнини пацієнтів і бактеріальну забрудненість відбитків з розробленого альгінатного відбиткового матеріалу з деконтамінаційною ефективністю у порівнянні із стандартним відбитковим матеріалом, в рецептурі якого немає складових із знезаражуючим ефектом.

Для порівняння обрано відбитковий стоматологічний матеріал з рецеп-

<i>стики які проживають в закарпатській області.</i>	129
<i>Петришин О.А., Сулим Ю.В. Використання стоматологічних плівок у практиці терапевтичної стоматології.</i>	131
<i>Пилипенко Т. І. Досвід цементування незнімних конструкцій зубних протезів на імплантатах з цементним способом фіксації новим способом.</i>	134
<i>Проць Г.Б., Пюрик В.П., Репетило І.І. Діагностика, профілактика та корекція структурно-функціональних порушень кісткової тканини при проведенні денทัลної імплантації.</i>	137
<i>Пустовойт К.А. Вивчення особливостей стоматологічного статусу дітей 6–7 років із пігментованим зубним нальотом зеленого кольору.</i>	145
<i>Рябоконт Є.М., Костюк Н.Г. Неінвазивна герметизація фісур постійних зубів високонатовненим герметиком Jen-Fissufill (JEND LLC) у дорослих.</i>	147
<i>Рябоконт Є.М., Андрєєва О.В., Костюк Н.Г. Дуальна система професійної медичної освіти як невід’ємна складова медично-освітньої та медичної реформи.</i>	148
<i>Рябоконт Є.М., Баглик Т.В., Андрєєва О.В., Стебляк Л.В., Бурцев Б.Г. Удосконалення професійної підготовки студентів на кафедрі терапевтичної стоматології.</i>	150
<i>Садигова Н.Н., Ахмедбейли Д.Р. Оптимизация диагностических и лечебных методов при осложнениях денทัลной имплантации.</i>	151
<i>Стебляк Л.В., Баглык Т.В., Заверуха Я.И., Бурцев Б.Г. Применение кальцийсодержащего прокладочного материала в клинической практике.</i>	153
<i>Стоян О. Ю., Денисова О. Г. Спостереження особливостей стоматологічного статусу при синдромі арнольда-кіарі і типу.</i>	155
<i>Струк В.І., Біда В.І. Особливості перебігу та ортопедичної реабілітації хворих з патологічним стиранням твердих тканин зубів, ускладненим зниженням висоти прикусу та дисфункцією скронево-нижньощелепних суглобів.</i>	160
<i>Сулим Ю.В., Петришин О.А. Застосування наясенних адгезивних пов’язок у лікуванні пародонтитів.</i>	162
<i>Сулим Ю.В., Петришин О.А. Використання стоматологічних плівок у практиці терапевтичної стоматології.</i>	164
<i>Терехова Т.Н., Шаковец Н.В., Кленовская М.И., Мельникова Е.И., Чернявская Н. Д., Наумович Д.Н. Оценка риска кариеса незрелых зубов у детей и подростков, относящихся к разным группам здоровья.</i>	166
<i>Фастовець О.О., Глазков О. О. Дослідження зв’язків між показниками суб’єктивної та об’єктивної оцінки ефективності повного знімного протезування.</i>	169
<i>Федик Т.В., Гаджула Н.Г. Визначення індексу вооз – significant index of caries у старшокласників.</i>	172
<i>Yanishen I.V., Movchan O.V. Clinical rationale of the using of the cream for fixing complete removable plastic prostheses.</i>	173
<i>Янішен І.В., Дюдіна І.Л., Томілін В.Г. Методика профілактики виникнення можливих ускладнень операції препарування твердих тканин зубів.</i>	175
<i>Yanishen I., Fedotova O., Zapara P. Comparative evaluation of the results of a laboratory study of the adhesion strength of a-silicone lining material in the manufacture of two-layer structures of removable prostheses.</i>	177
<i>Янішен І.В., Кричка Н.В., Погоріла А.В. Роль фіксації та стабілізації знімних протезів у хворих з повною відсутністю зубів.</i>	179
<i>Янішен І.В., Масловський О.С., Куліш С.А. Новий пристрій для краніометрії.</i>	181
<i>Янішен І.В., Філатов І.В., Куліш С.А. Новий альгінатний відбитковий стоматологічний матеріал з деконтамінаційною ефективністю.</i>	184
<i>ЗМІСТ.</i>	187